

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แต่ละประเทศต้องหันมาให้ความสนใจกับการดำเนินธุรกรรมระหว่างประเทศที่นับวันจะมีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรีและรวดเร็ว ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องให้ความสำคัญกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยอัตราแลกเปลี่ยนจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับหรือชำระเงินตราต่างประเทศที่เกิดจากการทำธุรกรรมเหล่านั้น และการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ต้องทำการค้ากับประเทศต่างๆ อยู่เสมอ จากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่าสัดส่วนของมูลค่าการค้ารวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไทยเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2535 ที่มีร้อยละ 67.12 เป็นร้อยละ 80.95 ในปี พ.ศ. 2540 และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงร้อยละ 120.36 ในปี พ.ศ. 2547 ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นอกเหนือจากการวางนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศในด้านอื่นๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นระยะ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจในขณะนั้น นับตั้งแต่ระบบค่าเสมอภาคที่เริ่มใช้กันในปี พ.ศ. 2506 ถึงปี พ.ศ. 2521 หลังจากนั้นช่วงปี พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2524 ระบบทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันร่วมกับธนาคารพาณิชย์ แต่เมื่อปี พ.ศ. 2524 ถึงปี พ.ศ. 2527 ระบบทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน ได้เป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันแต่เพียงผู้เดียว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและยืดหยุ่นมากขึ้น แต่ทั้งนี้ความพยายามในการกระตุ้นเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว รวมทั้งค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ได้เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมา โดยเฉพาะการขาดดุลทางการค้า ดังนั้นทางการจึงตัดสินใจแก้ปัญหาโดยการประกาศเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมาใช้ระบบตะกร้าเงิน (basket of currencies) ในปี พ.ศ. 2527 ซึ่งจะผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินสกุลหลักที่มีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย แต่การที่ค่าเงินบาทผูกติดกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มาก ทำให้เงินบาทมีค่าแข็งเกินความเป็นจริง ส่งผลให้ค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับกับเงินสกุลอื่นๆ มีค่าแข็งตามไปด้วย

นอกจากนี้การเปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงินส่งผลให้ค่าเงินบาทของไทยมีเสถียรภาพอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้การค้าและการลงทุนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อปี พ.ศ. 2539 ภาวะเศรษฐกิจของไทยก็เกิดวิกฤติขึ้น เนื่องมาจากการชะลอตัวของการส่งออกและการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งการเกิดภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรงนำไปสู่ปัญหาการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ปัญหาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนของไทย และการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดที่สูงมากขึ้น แม้ว่าทางการจะมีความพยายามในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ตาม ดังนั้นกระทรวงการคลังจึงได้ประกาศปรับเปลี่ยนวิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงินมาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ(managed floating exchange rate regime) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540

ภายหลังจากการหันมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนมีการเคลื่อนไหวตามอุปสงค์และอุปทานของตลาด อัตราแลกเปลี่ยนได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากระดับอัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.76 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 มาเป็น 30 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ และ 55 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อช่วงปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 และมกราคม พ.ศ. 2541 ตามลำดับ ซึ่งการปรับตัวสูงขึ้นมากของอัตราแลกเปลี่ยนครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตรึงอัตราแลกเปลี่ยนให้มีค่าสูงกว่าความเป็นจริงเอาไว้ยาวนานเกินไป

นอกจากนี้ ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดก็ยังคงมีการขาดดุล จากตารางที่ 1.2 แสดงให้เห็นว่า ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดมีการขาดดุลในปี พ.ศ. 2540 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ดุลการค้าและดุลบัญชีรายได้มีการขาดดุลในมูลค่าที่สูงกว่าดุลบริการและดุลเงินโอนและบริจาคที่เกินดุลมาโดยตลอด ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 จะเห็นได้ว่า ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดได้เกินดุลและมีมูลค่าที่สูงขึ้นแต่ในเวลาต่อมาก็มีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ จนในปี พ.ศ. 2547 ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดก็ได้เกินดุลลดลงเหลือเพียง 73,652.8 ล้านบาท และ 274,964 ล้านบาท ตามลำดับ

แม้ว่าไทยจะหันมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว แต่ความผันผวนและความไม่แน่นอนของอัตราแลกเปลี่ยนก็ส่งผลกระทบต่อทั้งการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวต่างประเทศตามไปด้วย โดยเฉพาะด้านการค้าระหว่างประเทศที่ความผันผวนของค่าเงินทำให้ธุรกิจที่ต้องใช้เงินตราเพื่อทำ ธุรกิจทางเศรษฐกิจได้แก่ สถาบันการเงิน ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และนักท่องเที่ยว เป็นต้น ต้องได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน แม้ว่าภายใต้ระบบนี้รัฐบาลสามารถเข้าไปแทรกแซงตลาดได้เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมีความผันผวน หรือเมื่อนักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในค่าเงินบาท และตลาดจะเป็นผู้กำหนดว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความ

เหมาะสมควรอยู่ ณ ระดับใดก็ตาม แต่การศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวก็ยังคงมีความสำคัญและน่าสนใจ เมื่อปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงจะทำให้สามารถเห็นการปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนและทราบว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่ผ่านมามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์และป้องกันความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนได้ทันทั่วทั้ง และยังเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อให้เศรษฐกิจของไทยปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้นต่อไป

ตารางที่ 1.1 ผลผลิตทั้งหมดรวมประชาชาติและมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (พันล้านบาท)	มูลค่าการส่งออก (พันล้านบาท)	มูลค่าการนำเข้า (พันล้านบาท)	มูลค่าการค้ารวม (พันล้านบาท)	สัดส่วนมูลค่าการค้ารวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (ร้อยละ)
2535	2,768.0	824.64	1,033.24	1,857.89	67.12
2536	3,119.3	940.86	1,170.85	2,111.71	67.70
2537	3,573.6	1,137.60	1,369.26	2,506.86	70.15
2538	4,118.0	1,406.31	1,763.59	3,169.90	76.98
2539	4,509.0	1,411.04	1,832.83	3,243.87	71.94
2540	4,609.2	1,806.69	1,924.26	3,730.95	80.95
2541	4,466.4	2,248.09	1,774.067	4,022.16	90.05
2542	4,510.6	2,214.25	1,907.39	4,121.64	91.38
2543	4,845.9	2,768.07	2,494.13	5,262.20	108.59
2544	5,048.4	2,884.70	2,752.35	5,637.05	111.66
2545	5,362.0	2,923.94	2,774.84	5,698.78	106.28
2546	5,817.9	3,325.63	3,138.78	6,464.41	111.11
2547	6,377.3	3,874.82	3,801.17	7,676.00	120.36

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

ตารางที่ 1.2 ดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงินของประเทศไทย

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	ดุลการค้า	ดุลบัญชีเดินสะพัด	ดุลการชำระเงิน
2540	-117,577.7	-40,122	-299,300
2541	474,023.0	892,170	57,600
2542	306,858.1	469,988	99,874
2543	273,931.7	371,512	-58,440
2544	132,357.8	274,810	57,566
2545	149,101.2	302,029	180,821
2546	186,854.1	329,180	2,179
2547	73,652.8	274,964	229,927

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว
- 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงการปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถอธิบายถึงผลกระทบจากปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ ในแบบจำลองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทย และทราบถึงขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและตัวแปรทางเศรษฐกิจที่นำมาศึกษาได้
- 2) ผลของการศึกษาสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้ที่ต้องทำธุรกรรมระหว่างประเทศที่ปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจในการลงทุนและป้องกันความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายด้านการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศให้มีความเหมาะสมและถูกต้องต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ ทำการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว โดยอาศัยแนวคิด portfolio balance approach ซึ่งทำการศึกษาในส่วนของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อเงินตราต่างประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อ 100 เยน ญี่ปุ่น อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อปอนด์สเตอร์ลิง อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สิงคโปร์ และอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อริงกิตมาเลเซีย ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 รวมระยะเวลาในการศึกษา 90 เดือน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved